

Asia: VN/24815/2024

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevasta yritysten huolellisuusvelvoitteesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne soveltamisalaa ja määritelmiä koskevista ehdotuksista (lain 1 luku)

1 SISÄLTÖ JA SOVELTAMISALA

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamieheltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevasta yritysten huolellisuusvelvoitteesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Esitän lausuntonani vain eräiden keskeisempien ehdotusten osalta seuraavan.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi laki ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevasta yritysten huolellisuusvelvoitteesta. Lailla pantaisiin täytäntöön yritysten kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1760 (yritysvastuudirektiivi) sekä sitä muokkaava lykkäysdirektiivi ja muutospäätös. Laki sisältäisi yritysvastuudirektiivin mukaista huolellisuusvelvoitetta koskevat säännökset yrityksille.

Esityksellä on merkitystä useiden perusoikeuksien toteutumisen ja esitysluonnokseen sisältyy varsin runsas arvio perusoikeusvaikutuksista. Pidän myönteisenä sitä, että esityksessä on tunnistettu myös sääntelyn vaikutukset tulevien sukupolvien oikeuksille (s. 158). Katson niin ikään oikein tunnistetun sen, että direktiivi ja lakiehdotus eivät lähesty ympäristön suojelua pelkästään ihmisen näkökulmasta käsin, vaan tunnistavat myös ympäristön itseisarvon, kuten tekee myös perustuslain 20 § (HE 309/1993 vp).

Täytäntöönpanon kannalta perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen olennaisena kysymyksenä voidaan nähdä siviilioikeudellisesta korvausvastuusta säättämisen. Direktiivi velvoittaa jäsenvaltiot varmistamaan, että ihmisoikeus- ja ympäristövahinkojen uhreilla on oikeus täyteen korvaukseen, jos yritys on tahallisesti tai tuottamuksellisesti laiminlyönyt huolellisuusvelvoitetta.

Nähdäkseni hallituksen esityksessä olisi kuitenkin perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä tarkemmin selkoa kansallisen liikkumavaran alasta. Esityksessä tulisi selkeästi yksilöidä, mitkä säännökset ovat täysin yhdenmukaistettuja (4 artiklan piirissä). Hallituksen esitysluonnoksessa ei kovin helposti ole luettavissa se, missä määrin Suomi on tällä sääntelyllä käyttämässä kansallista liikkumavaraansa ja missä määrin sitä ylipäänsä direktiivissä on.

Lisäksi hallituksen esityksessä olisi perusteltava, miten kansallista liikkumavaraa on käytetty perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta sekä arvioitava, onko tarpeen käyttää liikkumavaraa esimerkiksi laajemman soveltamisalan tai tiukemman siviilioikeudellisen vastuun osalta.

Soveltamisalan osalta totean, että saatavilla olevien tilastojen perusteella voidaan arvioida korkean henkilöstömäärän ja liikevaihdon kriteerit täyttävien suurten yritysten määrän olevan Suomessa vain rajallinen joukko. Esitysluonnoksen mukaan Suomessa lain soveltamisen piiriin tulisi vain noin 30 suurinta yritystä tai konsernia.

Näistä osa kuuluu Finanssivalvonnan piiriin. Noin 20 yritystä kuuluu Finanssivalvonnan valvontaan pörssiyrityksinä kestävyysraportointia koskevien velvoitteiden vuoksi. Hallituksen esitysluonnoksen mukaan (50 §) lain noudattamista valvoo kuitenkin Lupa- ja valvontavirasto (LVV). Kiinnitän huomiota siihen, että raportointivelvollisuudet ja vastuuviranomaiset tulisi määritellä selkeästi niin, ettei synny päällekkäistä toimivaltaa taikka päällekkäisiä raportointivelvollisuuksia ja hallinnollista taakkaa yrityksille.

Lisäksi kiinnitän huomiota siihen, että nyt säädettävällä valvontaviranomaisella, eli LVV:llä, tulisi olla riittävä yrityksiä ja niiden globaalia toimintaa koskeva asiantuntemus. Hallituksen esityksessä ja direktiivissä säänneltyjen velvoitteiden kirjo on äärimmäisen laaja. Tältä osin hallituksen esitysluonnoksessa arvioidut budjettivaikutukset vaikuttavat hyvin niukoilta, eikä LVV:n resursointi välttämättä olisi riittävää tähän tehtävään. Nähdäkseni hallituksen esitysluonnoksessa tulisi huolellisemmin ja realistisemmin arvioida sitä, miten tehokasta nyt ehdotettu valvonta olisi.

Lausuntonne huolellisuusvelvoitteen sisältöä koskevista ehdotuksista (lain 2 luku)

2 HUOLELLISUUSVELVOITTEEN SISÄLTÖ

Direktiivin 5 artiklan mukainen yritysten huolellisuusvelvoite on riskiperusteinen kokonaisuus, joka kattaa ihmisoikeuksiin ja ympäristöön kohdistuvat haitalliset vaikutukset. Direktiivin keskeinen sisältö on, että yrityksen tulee:

- Sisällyttää huolellisuusvelvoite toimintaperiaatteisiinsa ja riskienhallintaan.
- Tunnistaa ja arvioida riskit omassa toiminnassa, tytäryhtiöissä ja toimintaketjuissa sekä tarvittaessa priorisoida ne.
- Ehkäistä ja lieventää haittoja sekä lopettaa toteutuneet haitalliset vaikutukset.
- Tarjota korjaavia toimia aiheutuneisiin haittoihin.
- Tehdä yhteistyötä sidosryhmien kanssa.

- Perustaa ilmoitus- ja valitusmekanismi.
- Seurata toimenpiteiden vaikuttavuutta säännöllisesti.
- Raportoida ja viestiä julkisesti toimistaan.

Lisäksi veloitteeseen kuuluu mm. tiedon jakaminen tarvittaessa, asiakirjojen säilyttäminen ja mahdollisuus käyttää kolmansien osapuolten todentamista.

Ihmisoikeuksiin ja ympäristöön kohdistuvat haitalliset vaikutukset on määritelmällisesti sidottu esitysluonnoksen 14 §:n viittaussäännöksin laajaan joukkoon kansainvälisiä sopimuksia ja niiden sisältämiä kieltoja ja rajoituksia.

Totean, että direktiivin toimeenpanossa itse huolellisuusveloitteen sisältöön kuuluvien haitallisten vaikutusten joukko on sinänsä tulkinnanvarainen ja laajuudessaan joka tapauksessa poikkeuksellinen.

Säännösehdotus tässä muodossa sopisi käsitykseni mukaan puitelaki-tyyppiseen sääntelyyn. Esitysluonnoksessa on kuitenkin tarkoitus säännellä yritysten vastuista ja velvollisuuksista tavalla, joiden laiminlyönnin perusteella valvontaviranomaisilla olisi mahdollisuus ryhtyä valvontatoimiin yritystä vastaan.

Lausuntonne yritykselle tehtäviä valituksia ja ilmoituksia koskevista ehdotuksista (lain 3 luku)

-

Lausuntonne valvontaa ja seuraamuksia koskevista ehdotuksista (lain 4 luku)

3 VIRANOMAISET

Esitysluonnoksessa LVV:lle annettaisiin uusi valvontatehtävä, joka koskee yritysten huolellisuusveloitteen noudattamisen valvontaa. Valvonta perustuisi ilmoituksiin sekä viranomaisen oma-aloitteiseen toimintaan, ja siinä arvioitaisiin yritysten toimenpiteitä haitallisten ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi ja poistamiseksi.

Kiinnitän huomiota siihen, että valvontaviranomainen ei voi kohdistaa valvontaa yritysvastuudirektiivin alaisiin yrityksiin, mikäli valvontaviranomaisessa ei ole tietoa yrityksen velvoitteista noudattaen kyseessä olevaa lainsäädäntöä. Pidän menettelyä, jossa viranomaisen tulisi omaehtoisesti selvittää soveltamisalaan kuuluvien velvoitteiden olemassaolo, jossain määrin hankalasti toteutettavana.

LVV:llä olisi esityksen perusteella laajat tiedonsaanti- ja tarkastusvaltuudet sekä mahdollisuus määrätä yritykselle korjaavia toimenpiteitä, keskeyttämiä ja seuraamuksia. Seuraamusjärjestelmä sisältäisi huomautuksia, rikkomusmaksuja sekä vakavimmissa tapauksissa liikevaihtoon perustuvan seuraamusmaksun (enintään 3 %), jonka määrittämisestä vastaisi erillinen seuraamusmaksukollegio. Kollegion tarpeellisuus on selostettu esitysluonnoksen perusteluissa perustuslakivaliokunnan käytäntöön viitaten (s. 163). Tältä osin voidaan toki kysyä, onko lausuntokäytäntö täysin yhteensopiva nyt ehdotettavan sääntelyn kanssa siltä kannalta, että valiokunnan käytäntö on koskenut sellaisia seuraamuksia, joita voitaisiin määrätä myös luonnollisille henkilöille, ei pelkästään yrityksille (ks. esim. PeVL 24/2018 vp, PeVL 33/2025 vp kohta 8).

Kollegion osalta voidaan myös kysyä, onko LVV:tä koskeva sääntely riittävää riippumattoman kollegion perustamiseen, vai edellyttäisikö nyt ehdotettu kollegio omaa, täsmällistä sääntelyään.

Lisäksi kiinnitän huomiota siihen, että valiokunta on suurien seuraamusmaksujen kohdalla kiinnittänyt erityistä huomiota rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen ja siihen, että sääntelyn tulee olla selkeää, täsmällistä ja tarkkarajaista (PeVL 33/2025 vp). Nyt tarkasteltava 1. lain 63 § ei kaikkine laki- ja direktiiviviittauksineen ole selkeimmästä päästä.

Hallinnollisten seuraamusmaksuja voitaisiin 1. lain 63 §:n mukaan määrätä yritykselle. Tältä osin on huomattava, että moni yritys saattaa hoitaa julkista hallintotehtävää. Kotimaisen oikeutemme (tietosuoja-sääntelystä levinnyt) lähtökohta on, että hallinnollisia seuraamusmaksuja ei (pääsääntöisesti) voida määrätä viranomaisille (ks. viimeksi esim. PeVL 40/2026 vp). Tämä on johtanut erinäisiin tulkintaongelmiin silloin, kun julkista tehtävää tai siihen rinnastettavaa tehtävää hoitaa yritys tai muu yksityinen toimija. Helsingin Hallinto-oikeus on esimerkiksi 1.6.2026 antamallaan päätöksellä 3839/2026 kumonnut Yliopiston Apteekille määrätyn seuraamusmaksun. Tuomioistuimen mukaan tietosuojalain ja sen esitöiden ja Yliopiston Apteekin asemasta esitetyn selvityksen perusteella ei ole selvää, voidaanko Helsingin yliopiston konserniin kuuluvalla Yliopiston Apteekille määrätä yleisen tietosuoja-asetuksen mukaista hallinnollista seuraamusmaksua.

Nähdäkseni samankaltainen epäselvyys vaivaa nyt tarkasteltavaa hallituksen esitysluonnosta. Yksityisten ja julkisten toimijoiden välinen rajanveto on varsin hankalaa, eikä se tämänkään lain soveltamisessa tule olemaan helppoa. Jatkovalmistelussa kehottaisin vielä pohtimaan sitä, onko seuraamusmaksun ulottaminen ”yrityksiin” riittävän täsmällinen säätämistapa.

Tietojen luovutuksista säädettäisiin 1. lain 55 §:ssä. Sen mukaan ”Valvontaviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada pyynnöstä tämän lain valvontaa varten välttämättömät yrityksiä, sen tytäryrityksiä sekä sen liikeympäristöä ja valtuutettuja edustajia koskevat tiedot muilta viranomaisilta ja julkista hallintotehtävää hoitavilta. Työsuojeluviranomaisella olisi velvollisuus luovuttaa tämän lain noudattamisen valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja.” Kuten sivulla 167 on selostettu, säätämistapa noudattaa pääosin perustuslakivaliokunnan käytäntöä siitä, missä tilanteissa tietojen luovuttaminen on sidottava välttämättömyyskriteeriin.

Työsuojeluviranomaisen osalta näin ei kuitenkaan ole. Sääntelyratkaisun perustelut eivät tältä osin ole aivan selvät.

Hieman epäselvyyttä aiheuttaa myös ehdotettu muutos finanssivalvonnasta annetun lain 71 §:än. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi kohta, jonka mukaan Finanssivalvonnalla olisi oikeus luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tietoja myös Lupa- ja valvontavirastolle ehdotetun 1. lakiehdotuksen mukaisen ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevasta huolellisuusveloitteesta annetun lain valvontaa varten. 1. lain 55 §:ssä säädettäisiin laajasti Lupa- ja valvontaviraston oikeudesta saada tietoja eri viranomaisilta. Epäselväksi tällöin jää, miksi juuri Finanssivalvontaa koskevaan lakiin tarvitaan erikseen säädös tietojen luovuttamisesta.

Lausuntonne vahingonkorvausta koskevista ehdotuksista (lain 5 luku)

-

Lausuntonne muista ehdotuksista (erinäiset säännökset, liitelait)

-

Lausuntonne ehdotuksen vaikutusten arvioinnista (erityisesti millaisia vaikutuksia näette ehdotuksella olevan ja onko ehdotuksella muita kuin luonnoksessa tunnistettuja vaikutuksia, mitä)

4 YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET JA YMPÄRISTÖPERUSOIKEUS

Ehdotetun sääntelyn tavoitteena olisi myös edistää yritysten kestäviä toimintamalleja vahvistamalla niiden velvollisuutta tunnistaa, ehkäistä ja vähentää toiminnastaan aiheutuvia haitallisia ympäristö- ja ihmisoikeusvaikutuksia. Sääntely kohdistuu erityisesti toimintoihin, joilla on vaikutuksia luonnonvarojen käyttöön, ilmastonmuutokseen, päästöihin, luonnon monimuotoisuuteen sekä ihmisten terveyteen ja elinoloihin.

Esitysluonnoksen mukaan sääntelyn mukaiset ympäristövaikutukset ovat luonteeltaan pääosin välillisiä ja ilmenevät yritysten arvoketjujen kautta, erityisesti EU:n ulkopuolisissa maissa. Suomessa vaikutusten arvioidaan jäävän vähäisiksi, koska kansallinen ja EU-tason lainsäädäntö jo lähtökohtaisesti täyttää direktiivin vaatimukset. Sääntelyllä on kuitenkin merkitystä yritysten tietoisuuden lisäämisessä sekä ennaltaehkäisevän vaikutuksen vahvistamisessa.

Kokonaisuutena esitysluonnoksessa sääntelyn arvioidaan tuottavan myönteisiä ympäristövaikutuksia. Se voi vähentää muun muassa päästöjä, saastumista, metsäkatoa ja luonnonvarojen kestäväntöntä käyttöä sekä edistää kiertotaloutta, uusiutuvan energian hyödyntämistä ja vastuullista jätehuoltoa. Vaikutukset korostuvat pitkällä aikavälillä sekä kansainvälisissä toimitusketjuissa (4.2.3 Ympäristövaikutukset).

Sääntelyn tavoitteena on edelleen vahvistaa ihmisoikeuksien huomioon ottamista yritystoiminnassa siten, että yrityksille asetetaan velvoite tunnistaa, ehkäistä ja lieventää toimintansa sekä toimintaketjunsä haitallisia ihmisoikeus- ja ympäristövaikutuksia myös kolmansissa maissa.

Ehdotus perustuu kansainvälisiin yritysten vastuullisuutta ja kestävyyttä edistäviin standardeihin, joiden mukaisesti yrityksillä on valtioista riippumaton vastuu kunnioittaa ihmisoikeuksia. Esitysluonnoksessa sääntelyn arvioidaan vahvistavan ihmisoikeuksien suojelua erityisesti toimitusketjuissa edellyttämällä huolellisuusvelvoitteen toteuttamista. Vaikutukset on arvioitu pääosin välillisiksi ja ne kohdistuvat erityisesti yritysten kansainvälisiin toimintaketjuihin.

Esityksen perusteella jää epäselväksi, miten tavoite ihmisoikeuksien suojeluprosessien tehostumisesta ja yhdenmukaistumisesta käytännössä on tarkoitus toteutua tilanteessa, jossa sääntely koskee vain osaa kansainvälisistä toimijoista. Sääntelyn suhdetta jo käytössä oleviin suuryritysten perus- ja ihmisoikeuksien arvioinnin toimintamalleihin ei esityksessä ole käsitelty kovin selkeästi.

Olen samaa mieltä esitysluonnoksessa esitetyn arvioin kanssa siitä, että sääntely voi lisätä tietoisuutta ihmisoikeusriskeistä, parantaa puuttumismahdollisuuksia sekä edistää oikeussuojakeinojen, kuten tuomioistuimeen pääsyn ja vahingonkorvausvastuun toteutumista globaalisti. Samalla siihen voi liittyä myös kielteisiä sivuvaikutuksia, kuten liiketoiminnan siirtyminen vähemmän valvottuihin ja heikommin suojeltuihin kohteisiin EU-alueen ulkopuolelle. Tätä vaikutusta tulisi esityksessä arvioida enemmän.

Esitysluonnoksen mukaan yrityksille asetaviin velvoitteisiin liittyvillä ympäristönsuojelun tavoitteilla voidaan katsoa olevan erityisen vahva tulevien sukupolvien oikeuksien näkökulma, jossa tulevien sukupolvien tarpeet ympäristöön ja luonnon monimuotoisuuteen pyritään ottamaan huomioon. Esitysluonnoksen 1. lakiehdotuksen 3 lukuun sisältyvät mahdollisuudet valittaa ja ilmoittaa haitallisista vaikutuksista suoraan yritykselle sekä 4 lukuun mahdollisuus tehdä ilmoituksia sääntelyn noudattamista koskevista perustelluista huolista valvontaviranomaiselle.

Totean, että jatkovalmistelussa voisi arvioida tarkemmin olemassa olevien ympäristölainsäädännön osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyjen sekä muutoksenhakumenettelyjen suhdetta nyt esitettyyn sääntelyyn. Esityksen perusteella tulisi olla arvioitavissa esimerkiksi se, miten yritysvastuudirektiivin mukainen yritysten kestävä toimiminen ja voimassa oleva perusoikeussääntely ja sen toteuttaminen erityisesti ympäristölainsäädännön mukaisessa yritysten toimintaedellytyksiin liittyvässä suunnittelu- ja lupamenettelyssä liittyvät yhteen.

Esityksen mukaisen sääntelyn yhteyttä EU-sääntelyyn voisi myös selkeyttää. Esityksessä voisi kuvata ympäristövastuudirektiiviin (EPNDir 2004/35/EY) ja EU:n taksonomia-asetukseen (EPNAs (EU) 2020/852) EU:n kestävä rahoituksen ja yritysten kestävyys-sääntelyn kokonaisuutena, jossa otetaan huomioon myös esimerkiksi metsäkatoa koskevaan asetukseen (EPNAs (EU) 2023/1115) vaatimukset sekä EPNDir (EU) 2026/470 (ns. Omnibus-direktiivi).

Esityksen ymmärrettävyyden lisäämiseksi voisi olla tarpeen käsitellä myös Omnibus-direktiivin 24.2.2026 merkittävimmät muutokset yritysvastuudirektiiviin sekä merkittävimpiin muihin

esitykseen välillisesti liittyviin kestävyysäädöksiin, joihin tehdyillä muutoksilla kevennettiin yritysten raportointitaakkaa ja yksinkertaistettiin vaatimuksia.

Ilman näitä sääntelykokonaisuuksia koskevaa selostusta on vaikea arvioida, onko sääntelyn perusoikeusvaikutukset arvioitu riittävästi ja mitä uutta tämän direktiivin täytäntöönpano Suomen sääntelyyn tarkalleen ottaen tuo. Tältä osin palaan yllä lausumaani siitä, että sääntely ja siihen liittyvä valvonta vaikuttaa olevan päällekkäistä jo olemassa olevan sääntelyn kanssa.

Saamelaiset

Pidän lähtökohtaisesti myönteisenä sitä, että esitysluonnoksessa on tunnistettu sääntelyn vaikutuksia saamelaisten oikeuksiin.

Esityksen mukaan huolellisuusvelvoite on saamelaisten kannalta merkittävä erityisesti maankäyttöön ja luonnonvaroihin liittyvässä yritystoiminnassa. Sääntelyn arvioidaan edistävän saamelaisten asemaa tukemalla alkuperäiskansojen oikeuksia, jotka perustuvat kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, erityisesti kulttuuristen oikeuksien suojan kautta. Vaikka alkuperäiskansojen oikeudet sisältyvät sopimukseen pääosin epäsuorasti ja tulkintakäytännön kautta, niiden on katsottu kattavan muun muassa perinteiset elinkeinot ja maankäytön. Näillä oikeuksilla on keskeinen merkitys saamelaisten kulttuurin säilymiselle.

Saamelaiset olisivat esitysluonnoksen määritelmien mukainen sidosryhmä, joita on tarvittaessa kuultava, kun kerätään tietoa haitallisten vaikutusten tunnistamiseksi, arvioimiseksi ja priorisoimiseksi, kun laaditaan ehkäiseviä ja korjaavia toimintasuunnitelmia ja kun päätetään asianmukaisista toimenpiteistä haitallisten vaikutusten korjaamiseksi silloin kun vaikutukset kohdistuvat tai voivat kohdistua heihin.

Sääntely velvoittaisi yrityksiä tunnistamaan toimintansa vaikutukset saamelaisiin sekä heidän kulttuuriinsa ja elinoloihinsa. Tarvittaessa saamelaiset ja saamelaiskäräjät olisi huomioitava sidosryhminä huolellisuusvelvoitteen toteuttamisessa.

Kiinnitän kuitenkin ministeriön huomiota siihen, että poronhoito elinkeinona kuuluu Suomessa myös joukolle alkuperäiskansan ulkopuolisille elinkeinonharjoittajia. Suomessa on tällä hetkellä 54 paliskuntaa, joista 13 sijaitsee saamelaisalueella. Paliskuntain yhdistyksen tietojen mukaan päätoimisia poronhoitajia saamelaisalueella oli vuoden 2023 poronhoitovuoden lopussa 315 ihmistä, kun päätoimisuuden rajana pidetään porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslakien tukiehtojen mukaista 80 eloporoa. Virallisia tilastoja saamelaisten poronhoitajien määrästä ei ole, mutta arvion mukaan noin 90 prosenttia saamelaisalueen poronomistajista on saamelaisia. Tämän perusteella Suomessa olisi arviolta noin 900–1 000 saamelaista poronomistajaa. Eloporoja

saamelaisalueen paliskunnissa vuonna 2024 oli 69 301, kun koko poronhoitoalueella oli 176 581. Sen identifioiminen, mikä on saamelaista poronhoitoa, on hankalaa.

Käsitykseni mukaan saamelaiskäräjälain (974/1995) 2 luvun säännökset yhteistoiminta- ja neuvotteluvuoroista saamelaisten kotiseutualueella sekä poronhoitolain (848/1990) 53 §:n mukainen neuvotteluvuoro PL 17 § 3 momentti huomioon ottaen tuottavat riittävästi myös esitetyn lainsäädännön mukaista tietoa haitallisten vaikutusten tunnistamiseksi, arvioimiseksi ja priorisoimiseksi jo yrityksen toimintamahdollisuuksien suunnittelu- ja lupamenettelyn alkuvaiheessa. Päällekkäinen sääntely ei olisi tarpeen myöskään kansallisen ympäristölainsäädännön näkökulmasta.

Olen samaa mieltä esitysluonnoksen kanssa siitä, että parhaiten alkuperäiskansojen oikeuksia voitaisiin parantaa ILO:n alkuperäiskansoja koskeva yleissopimuksen nro 169 sisällyttämällä liitteeseen, mutta kuten esitysluonnoksessakin todetaan, usea jäsenmaa, Suomi mukaan lukien, ei ole ratifioinut sopimusta.

Lausuntonne ehdotuksen säätämisjärjestystä koskevista perusteluista

5 SÄÄTÄMISJÄRJESTYSPERUSTELUT

Luonnoksen säätämisjärjestysperustelut ovat sinänsä asianmukaiset. Kiinnitän kuitenkin huomiota elinkeinovapaudesta sivulla 160 sanottuun: ”Ehdotettua sääntelyä ei voida pitää ongelmallisena perustuslain 18 §:n suojaamaan elinkeino vapauden kannalta. Sääntelyä on pidettävän riittävän täsmällisenä ja tarkkarajaisena, jotta yritykset tietävät millaisia velvoitteita niihin kohdistuu.” Viittaan yllä mainittuun hallinnollisista seuraamusmaksuista: velvoitteet ovat hyvin laajat ja osin epätasälliset ja niiden rikkomiseen sisältyy merkittävä sanktio. Nähdäkseni tältä osin herää kysymys sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta.

Edelleen voidaan kysyä, onko nyt ehdotettava sääntely, joka on suurilta osin päällekkäistä esimerkiksi kotimaisen ympäristölupasääntelyn kanssa, oikeasuhtaista perustuslain 18 §:n kannalta. Voi olla, että yrityksille tulisi lähinnä vain yksi raportointivelvoite lisää.

Ottaen huomioon sääntelyssä ehdotettuun valvontaan annettavat niukat resurssit voidaan myös kyseenalaistaa se, onko sääntelyllä tavoitellut perusoikeusvaikutukset tosiasiaa tehokkaita.

Apulaisoikeusasiamies

Susanna Lindroos-Hovinheimo

Esittelijäneuvos

Susanna Wähä

Muut huomionne ehdotuksesta

-

Wähä Susanna
Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia